

Vergaderjaar 2007–2008

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 188

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 juli 2008

Mede namens de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap informeer ik u hierbij over de informele Raad voor Concurrentievermogen van 16, 17 en 18 juli a.s. in Versailles en Jouy-en-Josas (Frankrijk). Het informele karakter van deze Raad betekent dat er een vrije gedachtewisseling zal plaatsvinden zonder besluitvorming.

De bijeenkomst valt uiteen in twee delen: een deel over onderzoek en een deel over concurrentievermogen. Tijdens het onderzoeksdeel op 16 en 17 juli zal worden gesproken over de Europese onderzoeksruimte. Conform het verzoek van uw Kamer wordt u eveneens nader geïnformeerd over de al verschenen en nog te verwachten voorstellen van de Commissie die verband houden met de Europese onderzoeksruimte.

Tijdens het deel over concurrentievermogen op 17 en 18 juli zal worden gesproken over de recentelijk verschenen *Small Business Act* en over de externe dimensie van het concurrentievermogen. Hieronder vindt u een verdere toelichting op deze onderwerpen.

Europese onderzoeksruimte

Tijdens het onderzoeksdeel van de komende informele Raad zal de Europese onderzoeksruimte (ERA) centraal staan. Naar aanleiding van deze agendering heeft uw Kamer verzocht om nadere informatie over de voorstellen van de Commissie die reeds zijn verschenen of worden verwacht.

In april 2007 heeft de Europese Commissie het groenboek voor de Europese Onderzoeksruimte gepubliceerd. Nederland heeft in de Kabinetsreactie van 3 september 2007 op het groenboek ERA gereageerd. Voor Nederland is het subsidiariteitsbeginsel een belangrijk algemeen uitgangspunt. De Europese Onderzoeksruimte is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de Commissie en de lidstaten. Juist op het terrein van onderzoek en wetenschap zijn voorbeelden aan te geven van Europees optreden met een duidelijke meerwaarde. Nederland denkt daarbij

met name aan het realiseren van een open en aantrekkelijke arbeidsmarkt voor onderzoekstalent, het stimuleren van wetenschappelijke excellentie en het stimuleren van samenwerking gericht op de totstandkoming van moderne grootschalige wetenschappelijke onderzoeksfaciliteiten die toegankelijk zijn voor de gehele Europese onderzoeksgemeenschap. Naast de nadruk op subsidiariteit hecht Nederland sterk aan een duidelijk commitment van de industrie, die ook een belangrijke bijdrage kan leveren aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken, mede door betrokkenheid bij het opstellen van de onderzoeksagenda's. Ook universiteiten en kennisinstellingen dienen nadrukkelijk betrokken te zijn bij de verdere uitwerking van de ERA.

Voor het vervolg op de ERA heeft de Europese Commissie de volgende initiatieven aangekondigd:

1. een aanbeveling en handboek voor het beheer van intellectueel eigendom door publieke onderzoeksinstituten (gepubliceerd op 10 april 2008);
2. een initiatief gericht op mobiliteit en onderzoekerloopbanen, dat een impuls geven aan het beleid van de lidstaten op het gebied van sociale zekerheid, werving van onderzoekers, meeneembaarheid van beurzen en eerlijke arbeidsomstandigheden van onderzoekers (gepubliceerd op 23 mei 2008);
3. een juridisch kader voor pan-Europese onderzoeksinfrastructuren (aangekondigd voor juli 2008);
4. een mededeling over gezamenlijk programmeren van onderzoek op terrein van strategisch belang voor het oplossen van belangrijke maatschappelijke vraagstukken of het verbeteren van het concurrentievermogen (aangekondigd voor juli 2008);
5. een beleidskader voor internationale samenwerking op het vlak van wetenschap en technologie (aangekondigd voor het najaar 2008).

Naast deze vijf concrete initiatieven zijn tijdens de Raad op 29–30 mei jl. onder het Sloveense voorzitterschap Raadsconclusies aangenomen over de ontwikkeling van een toekomstvisie en de politieke aansturing voor de Europese Onderzoeksruimte, het «Ljubljana proces» (TK 21 501-30, 2007–2008, nr. 186). Deze beide dienen ultimo 2009 gerealiseerd te worden. Het Voorzitterschap heeft aangegeven samen met de komende voorzitters Tsjechië en Zweden deze visie en de governance verder te willen vormgeven.

Nederland kan de keuze van de Commissie voor de vijf vervolgininitiatieven steunen. Twee van de initiatieven zijn verschenen, namelijk de aanbeveling voor beheer van intellectueel eigendom door kennisinstellingen en de mededeling over een Europees partnerschap voor onderzoekers. De aanbeveling is reeds in de Raad aangenomen middels een Raadsresolutie tijdens de Raad voor Concurrentievermogen van mei jl. Nederland heeft zich daarbij sterk gemaakt voor het vrijwillige karakter van de aanbeveling. (TK 21 501-30, 2007–2008, nr. 184 en 187). De Nederlandse beoordeling van de Mededeling over een Europees partnerschap voor onderzoekers gericht op betere loopbanen en meer mobiliteit is de Kamer inmiddels toegezonden door de minister van Buitenlandse Zaken, in de vorm van een BNC-fiche. Nederland onderschrijft de noodzaak op Europees niveau aandacht te geven aan het realiseren van een open arbeidsmarkt voor onderzoekers, met goede loopbaanvooruitzichten. Aandachtspunten van Nederland zijn de coördinatiestructuur en de voorstellen over sociale zekerheidsrechten.

De andere drie initiatieven zullen deze zomer en dit najaar verschijnen. Nederland staat in beginsel positief ten opzichte van de aangekondigde voorstellen voor vereenvoudiging van de juridische aspecten van oprich-

ting van grootschalige Europese faciliteiten. Ook een beleidskader dat een zekere afstemming van het samenwerkingsbeleid gericht op derde landen tussen de lidstaten en de EU ondersteunt kan worden verwelkomd. Nederland is nog terughoudend over eventuele nieuwe initiatieven voor versterking van de samenwerking tussen lidstaten bij het programmeren van onderzoek omdat de reikwijdte van de ideeën van de Commissie nog geenszins duidelijk is. Nederland vindt het bovendien belangrijk dat de ervaringen met de bestaande initiatieven gericht op gezamenlijke onderzoeksprogrammering (o.a. de zogenaamde artikel 169-initiatieven en ERA-netten) worden meegenomen. Daarnaast is er de vraag hoe eventuele nieuwe initiatieven gericht op gezamenlijk programmeren zich zullen verhouden tot de andere grootschalige initiatieven zoals de JTI's (*Joint Technology Initiatives*) en de nog op te richten kennis- en innovatiegemeenschappen van het EIT (*European Institute for Innovation and Technology*).

Tijdens de komende informele Raad plaatst het Franse voorzitterschap de discussie over de ERA vooral in het teken van de bijdrage van de Europese Onderzoeksruimte aan het oplossen van grote maatschappelijke uitdagingen. De onderzoeksruimte zal daarbij in de frontlinie van de wetenschappelijke ontwikkelingen moeten staan, dicht bij de burgers en zal tevens een positieve toekomstvisie moeten bieden om de Europese samenhang te vergroten. Daar waar lidstaten voor vrijwel identieke uitdaging staan zoals bv energie vallen op EU niveau schaalvoordelen te behalen in onderzoek, bijvoorbeeld in opzetten van infrastructures, delen van kennis en samenwerking met derde landen. Het Voorzitterschap wil dit concreet uitwerken door tijdens de Raad vier parallele workshops te organiseren op het gebied van voeding, water en ecosystemen, het Europees energieaanbod, de informatiemaatschappij en gezondheid en vergrijzing in de EU. Nederland kan het leggen van een verbinding door het Voorzitterschap tussen de onderzoeksruimte en maatschappelijke vraagstukken steunen. Nederland zal de discussie voeren op basis van bovenstaande uitgangspunten.

Europees MKB-beleid

Tijdens de Raad zal informeel van gedachte gewisseld worden over de Small Business Act (SBA). Op 25 juni heeft de Commissie de Small Business Act (SBA) uitgebracht. In deze mededeling heeft de Commissie diverse initiatieven gebundeld. Het doel van de mededeling is drieledig, namelijk het vergroten van de erkenning voor ondernemerschap, het verankeren van het «Think Small First»-principe in het maken van (Europees) beleid en het stimuleren van de groei en concurrentiekracht van het MKB. In de SBA wordt verwezen naar vier wetgevingsvoorstellen die deels tegelijk met SBA zijn gepresenteerd en deels in de komende periode nog zullen komen. De voorstellen voor een Algemene Groepsvrijstellingsverordening voor staatsteun en een Europese BV-statuut voor MKB (*European Private-Company Statute*) zijn tegelijk met de SBA gepresenteerd. De voorstellen voor het mogelijk maken van verlaagde BTW-tarieven voor arbeidsintensieve diensten en vereenvoudiging van BTW-regels en een herziening van de richtlijn late betalingen zullen in de komende periode nog volgen.

In eerste reactie kan Nederland de integrale aanpak van de Commissie op hoofdlijnen steunen. Daarbij gelden een drietal uitgangspunten. Ten eerste is het van belang dat Europese acties ter stimulering zich richten op die zaken waar er sprake is van toegevoegde waarde van Europees ingrijpen. Het MKB is juist vanwege zijn beperkte omvang met name gericht op nationale structuren. Tussen de lidstaten kunnen afspraken gemaakt worden over bepaalde doelen, maar de wijze van invullen moet

aan lidstaten zelf worden overgelaten. Daarnaast is het van belang dat de voorgestelde maatregelen aansluiten bij de ervaringen van ondernemers in de praktijk. Een derde uitgangspunt is dat de SBA zich met name moet richten op het bevorderen van groei van MKB-bedrijven die nu deze stap nog niet nemen.

Tijdens de informele bijeenkomst zal het Voorzitterschap de discussie met name richten op financiering van MKB, het Europese BV-statuut voor MKB en toegang tot aanbesteden. Voor financiering ziet Nederland weinig reden voor nieuwe instrumenten. Nederland acht het wel van belang dat binnen bestaande instrumenten meer aandacht komt voor ondersteuning van Business Angels en financiering van grensoverschrijdende activiteiten van het MKB. Daarnaast ziet Nederland graag een stimulerende rol van de Commissie om de belemmeringen voor grensoverschrijdende investeringen van risicokapitaal weg te nemen. Nederland steunt de Commissie in haar ambitieuze streven tot het creëren van een uniform Europese BV-satuut. Voorwaarde is dat de EU een vorm vindt die de ondernemer de mogelijkheid biedt om met zo min mogelijk beperkingen in de EU te ondernemen. Nederland vindt het belangrijk dat de vormgeving van het BV-statuut voldoende juridische zekerheid biedt. Voor toegang van MKB tot aanbesteden wil de Commissie een vrijwillige code presenteren om aanbestedende diensten te stimuleren hun processen aan te passen. Verdere acties, zoals tegen gaan van onnodige clustering en disproportionele selectie criteria, zouden op nationaal niveau moeten worden genomen. Nederland deelt deze mening dat op nationaal niveau acties noodzakelijk zijn en geeft ook prioriteit aan de toegang van het MKB binnen de huidige aanpassing van aanbestedingswetgeving. Nederland is van mening dat daarnaast de Commissie een actievere rol zou moeten spelen, bijvoorbeeld door een clusterbepaling op te nemen in de Europese aanbestedingsrichtlijn. Tevens zal Nederland onder de aandacht brengen dat ook de Europese instellingen bij hun aanbestedingen zich committeren aan oplossing van de geconstateerde knelpunten.

Externe dimensie concurrentievermogen

Tijdens de Raad zal een informele gedachtewisseling plaatsvinden over de externe dimensie van concurrentievermogen, op basis van een werkdocument, inclusief vragen van het Voorzitterschap. Op het moment van schrijven is het werkdocument nog niet beschikbaar. Naar verwachting zal het Frans Voorzitterschap de discussie vooral willen richten op de vraag welke mogelijkheden er zijn om te zorgen voor een eerlijk speelveld op internationaal niveau, met daarbij aandacht voor de impact van een streng Europees Emissiehandelssysteem, de promotie van Europese normen en standaarden op internationaal niveau, de bescherming van intellectuele eigendomsrechten (met name strijd tegen namaak) en toegang van het MKB tot de publieke markten van derde landen (aanbesteden).

Voor een sterke economische rol van de EU in de wereld is het met name van belang dat de EU zich richt op interne versterking van het concurrentievermogen. Goed functionerende arbeidsmarkten, een goed opgeleide beroepsbevolking, een aantrekkelijk fiscaal klimaat, een goed functionerende interne markt, transparante en betrouwbare regelgeving, een effectief gemeenschapsoctrooi en een ambitieus innovatie- en R&D-beleid zijn hiervoor cruciaal. De Lissabonstrategie, als aanjager van structurele hervormingen op nationaal en EU-niveau, biedt de juiste handvaten voor de interne versterking van de Europese Economie.

Daarnaast kan extern beleid het nationale en EU-hervormingsbeleid in het kader van de Lissabonstrategie in belangrijke mate ondersteunen. Neder-

land ziet een discussie tijdens deze informele Raad over de externe dimensie van concurrentievermogen als een belangrijke bijdrage voor de ontwikkeling van een coherente Europese strategie voor extern beleid. Op 29 mei jl. heeft de SER een advies over globalisering uitgebracht: «Duurzaam globaliseren: een wereld te winnen». Op korte termijn zal een eerste globale kabinetreactie op dit advies naar uw Kamer worden gezonden (in het najaar volgt een uitgebreidere reactie). Deze kabinetreactie dient als leidraad voor de inbreng van Nederland op dit punt.

Nederland zal benadrukken dat de kern van het externe beleid moet liggen in het verder openen van internationale markten. Open markten zowel binnen als buiten de EU zijn de basis voor de huidige en toekomstige Europese welvaart. Open markten leiden tot meer export, goedkope import, nieuwe afzetmarkten en nieuwe banen. Zo'n 20% van het BBP is het directe resultaat van open markten (CPB, MEV 2006).

Tegelijkertijd is het openen van markten niet zonder risico's. Nederland erkent dat er oog moet zijn voor een eerlijk speelveld voor (Europese) bedrijven die opereren op mondiaal niveau. Juist ook gezien bijvoorbeeld de ambities van de EU op het terrein van klimaatbeleid, is het noodzakelijk om zo veel mogelijk te streven naar wereldwijde standaarden (bijvoorbeeld ten aanzien van productveiligheid, klimaatdoelstellingen, MVO en de bescherming van intellectueel eigendom). De Europese standaarden zijn van een hoog niveau, en zouden moeten dienen als uitgangspunt voor dergelijke onderhandelingen. Er dient ook gewaakt te worden voor protectionistische tendensen. Per geval zal moeten worden gezien welke ruimte het internationale handelsregime in de WTO biedt om eventuele onacceptabele verstoringen van de concurrentie tegen te gaan en of en zo ja op welke wijze, handelsmaatregelen beleid op terreinen als milieu, arbeidsnormen en dierenwelzijn zouden kunnen ondersteunen.

Zo zal Nederland aandacht vragen voor sectoren waar een groot risico bestaat voor zogenaamde carbon leakage als gevolg van een ambitieus Emissie Handelssysteem in de EU. Er zal tegemoet moeten worden gekomen aan onacceptabele concurrentienadelen voor internationaal concurrerende energie-intensieve sectoren, die geconfronteerd worden met mondiale concurrenten die geen (met de EU) vergelijkbare reductieverplichting kennen. Voor deze sectoren komen de marktprijzen tot stand op de wereldmarkt, waardoor doorberekening niet mogelijk is. Oplossingen liggen volgens Nederland allereerst in een internationaal klimaatverdrag. Indien dat niet mogelijk blijkt moet gezocht worden naar andere mogelijkheden. In de richtlijn ETS heeft de Europese Commissie een aantal mogelijkheden genoemd, waaronder het toewijzen van gratis emissierechten en handelsmaatregelen (importeurs verplicht opnemen in het emissiehandelssysteem). Op dit moment loopt in Nederland een onderzoek naar de effecten van handelsmaatregelen.

Een ander punt van aandacht in het externe beleid is de handhaving van intellectuele eigendomsrechten (met name merk- en auteursrechten) door middel van de bestrijding van namaak en piraterij. Effectief optreden tegen dergelijke inbreuken op intellectuele eigendomsrechten is geboden, zowel in Nederland, in Europa, maar zeker ook mondiaal. Een internationale ontwikkeling als de onderhandelingen over een «Anti Counterfeit Trade Agreement» (ACTA), een internationaal Verdrag ter bestrijding van namaak, verdient daarom aanmoediging. Het is goed dat de EU hierbij betrokken is, waarbij EU-wetgeving op het gebied van handhaving (zoals de richtlijn civiele handhaving IE-rechten) model kan staan voor een internationale standaard. Nederland vindt het van belang dat er op EU-niveau meer aandacht is voor een meer coherente bestrijding van namaak en

piraterij en ziet uit naar de door de Europese Commissie aangekondigde mededeling over dit onderwerp.

Tot slot steunt Nederland het streven naar verdere opening van de markten voor overheidsaankopen. Daar waar landen bestaande afspraken op het gebied van aanbesteding niet naleven kan het belangrijk zijn om druk op die landen uit te oefenen. Een groter probleem is evenwel dat een aantal landen bepaalde overheidsaankopen niet willen openstellen. Met name VS, Canada, Korea en Japan kennen in de bestaande Government Procurement Agreement (GPA) restricties voor aanbestedingen in bepaalde sectoren (transport, elektriciteit, water e.a.) en voor lagere overheden. Onderhandelingen over de herziening van de GPA zijn al vele jaren gaande. Reciprociteit is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Na drie jaar discussie heeft de Europese Unie eind mei 2008 besloten om het eigen aanbod aan te passen, in het licht van de aanbiedingen van andere partijen. Het nieuwe EU-aanbod is voorzien van een aantal zeer specifieke reciprociteitsbepalingen (richting VS, Canada, Zuid-Korea). Het is nu afwachten of we tot een akkoord kunnen komen. Dat is vooral van belang aangezien belangrijke WTO-leden als China willen toetreden tot de overeenkomst. Evenwel, zolang de herziene GPA uitblijft, moet zeker ook worden gezien of er andere effectieve maatregelen mogelijk zijn (bijvoorbeeld door middel van een bilaterale overeenkomst).

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven